

VAKIFLARDA FİNANSAL RAPORLAMA VE HESAP VERİLEBİLİRLİK

Prof. Dr. Necdet SAĞLAM

Anadolu Üniversitesi - TÜRKİYE

1. Giriş

Türkiye’de gönüllü kuruluşlar arasında en önemlileri vakıflardır. Toplumun maddî ve manevî ihtiyaçlarının karşılanmasında en büyük görevi üstlenen vakıfların, ne zaman ortaya çıktığı konusunda, çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Bir kısım araştırmacılar vakfın İslamiyet’ten önce de var olduğu fikrini s.a.v.unarak Sümerlere, Eski Türklere, Roma ve Bizans İmparatorluğuna kadar dayandırmaktadır.

Vakıf bir mal – varlık – topluluğudur. Toplum ve kamu kaynağı kullanan vakıfların gelir ve giderleri ile varlıklarının muhasebeleştirilmesi ve raporlanması önemli bir konudur. Vakfın finansal işlemlerinin devlete, vakfedenlere ve ilgili taraflarla paylaşılması son derece önemlidir. Bu nedenle vakıflarda hesap verilebilirlik önemlidir. Eğer vakıflar hesap verilebilir ise, ülkede sosyal kaynak yaratma artmakta vakıflar toplum yararına işler yapmaya devam edebilmektedirler.

Bu çalışmada geçmişten günümüze vakıflarda finansal raporlama ve hesap verilebilirlik üzerinde durulacaktır.

2. Finansal Raporlama

Finansal raporlama; vakfın mali karakterli işlemleri kaydederek ilgili taraf ve paydaşlara (içeri ve dışarı) raporlayan bir muhasebe bilgi sistemidir. Bu sistemde vakfın gelirleri, giderleri, varlıkları ve kaynakları detaylı bir şekilde izlenir. Ayrıca sayılan bu kalemlerdeki değişiklikler de izlenir.

Vakıflardaki parayla ifade edilebilen (finansal) her türlü işlem, olay muhasebenin konusuna girer. Bu finansal işlem ve olaylar, vakfın varlık ve kaynaklarında değişme yaratırlar. Muhasebe de bu değişimleri günlük olarak takip eder, benzer işlem ve olayları gruplandırır, bilgiyi herkesin anlayabileceği şekilde kullanabilmek için özetleyip belli dönemlerde kullanıcılara özetlenmiş halini sunar.

Muhasebe, ayrıca vakıf hakkında finansal tablolarda özetlenmiş bilgilerden yararlanarak gelecek hakkında tahminlerde bulunur ve vakıf hakkında genel olarak yorumlar yapar. Muhasebenin kapsamına giren olaylarda şu iki şart birlikte olmalıdır:

Vakıflarda Finansal Raporlama ve Hesap Verilebilirlik

- Vakıf ile ilgili bir olay olmalıdır.
- Para ile ölçülebilir olmalıdır.

Mali nitelikli (ekonomik değeri olan parasal olay) bir olay olmalıdır. Muhasebe vakıf ile ilgili mali olaylarla şu dört süreçte ilgilenir:

1) Tespit Eder → Belge Sistemi → Bağış makbuzu ve gider belgeler ile;

a) Ekonomik olaylar dinamik yapılı, muhasebe kayıt süreci ise statik yapılıdır. Bu iki yapı belge düzeni ile uyumlu duruma getirilir.

b) Bir belgede en az 5 unsur olmalıdır: Bunlar; yer bildirim, zaman bildirim, kişi/kurum bildirim, konu bildirim ve finansal boyut bildirimidir.

2) Tasnif Eder → Hesap Sistemi → Hesap Planı ile mali olayların farklı nitelikte olması bunların farklı kümelerde biriktirilmesini gerektirir. Bu kümelere hesap denir.

3) Kayıt Eder → Defter Sistemi → Defter kayıtları ile kaydedilir.

4) Rapor Eder → Raporlama Sistemi → Mali (Finansal) Tablolar

- Bilanço
- Gelir Tablosu
- Diğer Mali Tablolar

5) Yorum Yapar → Muhasebe Bilgi Sistemi → Bilgi kullanıcılarının amaçlarına uygun raporlar üretir ve yorumlar.

Muhasebenin ürettiği mali bilgiler, vakıf ile ilgili kişi ve kurumlara, vakıf hakkında yapacakları değerlendirmeler için sunulur ve ne anlama geldikleri açıklanır. Muhasebenin üretmiş olduğu bilgiye şu kişi/kurumlar ihtiyaç duyabilir:

- Vakfedenler
- Mütevelli ve Yöneticiler
- Bağışçılar
- Fon sağlayanlar, banka ve kredi kurumları
- Devlet ve Denetçiler
- Kamuoyu
- Diğer

Vakıf kurucuları, mütevelli ve yöneticilere ve vakıf ilgililerine doğru mali bilgiler aktarması gerekir. Vakıflar belirli amaçları gerçekleştirmek için kurulurlar ve çalışırlar. Bu amaçlardan en vazgeçilmez olanları, kuruluş amacını gerçekleştirmek, süreklilik ve topluma hizmettir.

Vakıf amaçları etkin ve verimli gerçekleştirmek, özel olarak ise sürekliliği sağlamak için, akılcılığın ve bilimselliğin gereği olarak;

- Faaliyetlerin önceden planlanması,

- Mümkmn olduğunca plan doğrultusunda hareket edilmesi ve gerçekleşen faaliyetlerin sürekli izlenmesi
 - Sonuçların kontrol edilmesi gerekir.
- Muhasebe, vakıf yönetimine şu katkıları sağlar:
- Muhasebe yazılı bir hafıza niteliğinde olduğundan, geçmiş mali olaylar hakkında bilgi verir. Bu bilgiler vakfın gelecek faaliyetlerin planlanmasında kullanılabilir.
 - Vakıftaki işlemlerin günlük takibini yaparak gerçekleştirilen faaliyetlerin izlenmesine katkı sağlar.
 - Plan ve Bütçe verileri ile uygulama sonuçlarının karşılaştırılmasını yaparak, vakıf faaliyetlerinin kontrol edilmesine katkı sağlar.

Vakıf ile ilgili çeşitli kişi ve kuruluşlar, vakıf hakkında yapacakları değerlendirmeler ve verecekleri kararlar için muhasebenin sağlayacağı mali bilgilere ihtiyaç duyarlar. Mali bilgilerin doğruluğu, vakıftaki fonların yerinde kullanımı, vakıf hakkında yapılacak değerlendirmeler ve verilecek kararların doğruluğu ve geçerliliği açısından önemlidir.

Muhasebenin temel kavramları çerçevesinde oluşturulan genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri, bir bakıma temel kavramların uygulamaya yansımalarını sağlayan araçlardır. Genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri, uygulamada geniş lde kullanılmalarına karşın, her yerde ve her zamanda geçerli kurallar değildirler.

Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerinin amacı; muhasebe uygulamalarında farklılıkları azaltarak, karşılaştırmaya elverişli, uyumlu (tutarlı) ve yararlı muhasebe bilgilerinin üretilmesine imkn sağlamaktır.

Vakıflar gerçekleştirdikleri mali olayları; iç hacimleri, yasal statüleri ve muhasebeden beklentilerine bağlı olarak, değişik yöntemlerle muhasebe kayıtlarına alırlar. Buna göre tek taraflı ve çift taraflı olmak üzere iki ayrı muhasebe kayıt yönteminden söz edilebilir.

Tek taraflı mali olayların yalnızca bir yönünün muhasebe kayıtlarına alındığı muhasebe türüdür. Örneğin veresiye satış yapan bir tüccar; yalnızca malı alanların borcunu bir defterde izliyor, buna karşılık stoktaki azalmaları kayıtlarda izlemiyorsa, tek taraflı kayıt yöntemi uyguluyor demektir.

Tek taraflı kayıt yöntemi, uygulaması kolay bir muhasebe yöntemidir. Kk vakıfların uyguladığı, işletme hesabı esasına göre defter tutmayı, bu yönteme örnek verebiliriz.

Çift taraflı kayıt yöntemi ise, işletmenin gerçekleştirdiği mali olayların her iki yönünün de kayıtlara alındığı muhasebe yöntemidir. Örneğin; yukarıdaki tüccar depodan azalan malları da kaydetmiş olsaydı çift taraflı kayıt yöntemini uygulamış olurdu. Diğerine göre ayrıntılı ve zor olmasına rağmen, işletme faaliyetleri ve sonuçları hakkında daha anlamlı sonuçlar verir. Bilanço esasına göre defter tutma sistemini, bu kayıt yöntemine örnek verebiliriz.

3. Hesap Verilebilirlik

Hesap Verebilirlik, bir kuruluşun aldığı kararlardan etkilenecek kişilere karşı gönüllü ya da zorunlu olarak sorumlu olmasıdır. Hesap verebilirliğin ön şartı şeffaflık ilkesidir. Bir vakfın hesap verebilir olması, kaynaklarını etkin ve amaçları doğrultusunda kullandığını ve kaynakları kişisel çıkar için kullanılmadığını gösterir.

Hesap verebilir bir vakıf, üyelerine, faydalanıcılarına ve maddi destekçilerine karşı her zaman yanıt verebilir olmalıdır. Hesap verme, yönetim fonksiyonunun özünde vardır ve kaynakları yöneten her kişinin en temel yükümlülüğüdür.

Hesap verilebilirlik ile şeffaflık arasında ilişki vardır. Şeffaflık kararların, kurallar ve düzenlemeler doğrultusunda katılımcı yollarla alınması ve uygulanmasıdır. Bu süreçte alınan kararlardan etkileneceklerin bilgiye erişiminin sağlanması ve bu bilginin de ulaşılabilir, anlaşılır ve somut olması prensibidir.

Şeffaflık; vakfın görev ve fonksiyonlarının, vakıf gelir ve giderleri, varlıkları ve borçlarına ait bilgilerin açık, anlaşılır ve düzenli olarak güven tesis edecek şekilde kamuoyunun bilgisine sunulmasıdır. Yönetimin şeffaflığı aslında onun elinde bulundurduğu bilgi ve belgelere ulaşmakla sağlanabilir.

Vakıflarda güven önemlidir. Her faaliyetini açıkça ifade edebilen kurumlara kamuoyunda daha çok güvenilir. Finansal tablolara yansıyan ve tüm paydaşları ilgilendiren bir işlem ve olayın neden ve nasıl yapıldığının açık olması ve kamuoyu ile paylaşılması sonuçta güven artırıcıdır.

Diğer önemli bir konu ise kamuyu aydınlatmadır. Günümüzde vakıflar toplumlarda güçlü aktörler haline geldikçe, hesap verebilir olmaları da gerekir. Kurumsal şeffaflığın yerine getirilmesi sürecinde, şeffaflık kavramının tamamlayıcısı olarak karşımıza kamuyu aydınlatma (disclosure) kavramı çıkmaktadır.

Şeffaflık ve kamuyu aydınlatma, başarılı kurumsal yönetimin özelliklerinden biridir ve doğrudan finansal raporlama ile ilişkilidir. Şeffaflık ve kamuyu aydınlatma, birbirini karşılıklı olarak etkileyen kavramlardır. Vakıflarda şeffaflık kültürü daha çok benimsedikçe, açıklanan bilgilerin niteliği ve niceliği de artar.

Vakıflarda Şeffaflık ve Hesap Verebilirliği sağlamak için geliştirilen araçları şu şekilde sıralayabiliriz.

- Sivil topluma yönelik toplumsal sahipliği artırmak
- Kamu ile diyalogun güçlendirilmesi
- Vakıfların finansal sürdürülebilirliklerini sağlamak

4. Türkiye’de Vakıflarda Finansal Raporlama

Vakfın, gelir ve giderlerinin kaydedilmesinde Osmanlı devlet muhasebesi olan Merdiven Yöntemi kullanılmıştır. Siyakat yazısıyla tutulan Merdiven Yöntemi nakit, varlık, sermaye ve kâr hesaplarını içermemekteydi. Osmanlı İmparatorluğu’ndan (1299-1922) kalan yaklaşık olarak 95.000.000 adet belge ve 360.000 adet muhasebe defteri vardır.

Osmanlılar tarafından bu muhasebe kayıt yöntemi yaklaşık 500 yıl boyunca kullanılmış ve 1879 yılına çift taraflı muhasebe kayıt yöntemine geçilmiştir.

Tek taraflı muhasebe kayıt yönteminde sadece gelirin veya sadece giderin yazılması esastır. Çift taraflı muhasebe kayıt yönteminde en az iki hesabın çalıştığı ve bunlardan birinin borçlanması durumunda diğerinin alacaklandırılması temeline dayandığı bilinmektedir.

Merdiven Yöntemi'nde çok sayıda defter tutulmuştur. Bunlar; Ruznamçe (günlük defter), Evarece (büyük defter), Tevcihat (masraf izleme defteri), Tahvilat (kişi hesaplarını izleme defteri), Müfredat (illerin gelir ve giderlerinin kayıt edildiği defter), Defter-i Camiü'l Hesap (devlet gelir ve giderlerinin yıllık olarak bir araya getirildiği defter).

Arşivdeki muhasebe defterleri incelendiğinde önce günlük defter kayıtlarının yapıldığı sonra kayıtların bu defterden, büyük defter niteliğindeki konularına göre ayrılmış deftere aktarıldığı görülmektedir.

Günümüzde vakıflarda finansal raporlama konusu 5737 Sayılı Vakıflar Kanunu'nda düzenlenmiştir. Bu kanunun Madde 31.Maddesi'nde "Vakıflar, muhasebe kayıtlarını Genel Müdürlükçe belirlenecek usûl ve esaslar dahilinde tutmak zorundadırlar. Tutulacak defter ve kayıtlar ile ilgili usûl ve esaslar yönetmelikle düzenlenir. Mazbut vakıfların her birinin gelir ve giderleri ayrı ayrı takip edilir.

Vakıflar, varlıklarını, ekonomik kural ve riskleri gözetmek suretiyle değerlendirirler." denmektedir. Bu maddeye dayanarak Vakıflar Genel Müdürlüğüne belirlenen, 27.09.2008 tarihli ve 27010 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Vakıflar Yönetmeliğinin 50/(1) inci maddesinde, vakıfların muhasebe kayıtlarını Genel Müdürlüğün resmi internet sitesinde yayımlanan Vakıflar Tekdüzen Hesap Planına uygun olarak tutmaları gerekmektedir.

Vakıflarının Muhasebesinin, Tekdüzen Hesap Planına ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun kayıt nizamı ile ilgili hükümlerine uygun olarak yürütülmesi gerekmektedir. Küçük ve yeni kurulan vakıfların işletme hesabına göre kayıt yapmalarına izin verilirken, diğer vakıflar bilanço esasına göre yukarıda belirtilen hesap planına göre kayıt ve raporlarını düzenlemek zorundadırlar.

5737 sayılı Kanuna göre; vakıf yönetimi; vakfın yönetici veya yönetim kurulu üyeleri listesini, bir önceki yıla ait faaliyet raporlarını, bütçe ve bilançolarını, gayrimenkullerini, malî tablolarını ve bu tabloların uygun araçlarla yayımlandığına dair belgeyi, işletme ve iştiraklerinin malî tabloları ile yönetmelikle belirlenecek diğer bilgileri içeren beyannameyi her takvim yılının ilk altı ayı içerisinde Genel Müdürlüğe verir.

5737 sayılı Kanuna göre; Mülhak, cemaat, esnaf vakıfları ile yeni vakıflarda iç denetim esastır. Vakıf; organları tarafından denetlenebileceği gibi, bağımsız denetim kuruluşlarına da denetim yaptırabilir.

Diğer taraftan Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınacak vakıfların;

- Bilanço esasına göre defter tutmaları,

Vakıflarda Finansal Raporlama ve Hesap Verilebilirlik

- Muhasebe kayıtlarının Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine uygun olması,
- Vakfın muhasebe kayıtları ile iktisadi işletmesinin muhasebe kayıtlarının birbiriyle karışmasını önleyecek şekilde ayrı ayrı izlenmesi gerekmektedir.

Vergi muafiyeti talebinde bulunan vakıfların; vergi muafiyeti talebinde buldukları tarihte 2012 yılı için en az 733.000 TL gelir getirici mal varlığına ve en az 69.000 TL yıllık gelire sahip olmaları gerekmektedir.

Yıllık gelirin tespitinde; genel ve özel bütçeli idareler bütçelerinden yapılan yardımlar ile bağış niteliğindeki gelirler dikkate alınmaz. Bu tutarlar, her yıl Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre o yıl için belirlenen yeniden değerlendirme oranında artar ve izleyen yılda bu miktarlar esas alınır.

Vakıf resmi senesinde, 4962 sayılı Kanununun 20 nci maddesi hükmüne uygun olarak yıl içinde elde edilen brüt gelirlerin; en az üçte ikisinin sağlık, sosyal yardım, eğitim, bilimsel araştırma ve geliştirme, kültür ve çevre koruma ile ağaçlandırma faaliyetlerinden oluşan amaçlara harcanacağını yazılı olması, son bir yılda veya son iki yılın ortalaması bazında bu koşulu fiilen yerine getirmiş olması ve vergi muafiyetinin devamı süresince de bu şarta uyulması gerekmektedir.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Kurumu değişik işletme büyüklükleri, sektörler ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar için uluslararası muhasebe standartlarından farklı düzenlemeler yapmaya yetkilidir. Bu nedenle önümüzdeki dönemde bu kurumun vakıflarda finansal raporlama konusunda düzenleme yapması mümkündür.

5. Vakıflarda Finansal Raporlama İle İlgili Kuruluşlar

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) için genel amaçlı finansal tablolarının esasına olan kâr amaçlı kuruluşlar için geliştirilmiştir, ancak genellikle STK'lar için de uygulanır. KOBİ'ler (Küçük ve orta ölçekli işletmeler) için son yayınlanan UFRS çok daha kısa ve sindirimi daha kolaydır.

İngiliz Statement of Recommended Practice (SORP) standartları hayır kurumu için geçerlidir. Bu standartlarda fon muhasebe ve kısa (ara) raporlama için iyi öneriler yer alır. Bu standartlarda değişikliğe gidilmektedir.

Uluslararası Kamu Sektörü Muhasebe Standartları (IPSAS) devletteki raporlamalar için kullanılır. Bu standartlar kâr amacı olmayan, devlet muhasebesinde nakit esası, fon muhasebesi, tek taraflı işlemler için kullanılır.

Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (US GAAP) kar amacı gütmeyen kuruluşlar (NPIS) için finansal raporların nasıl olması gerektiği konusunda detaylı düzenlemeler yapmıştır.

6. Vakıflarda Finansal Raporlama İle İlgili Sorunlar

Bütün dünyada vakıflarda finansal raporlamada bazı zorluklar vardır. Bu zorlukların bir kısmı yayınlanan finansal raporlama standartları ile çözümlenirken bazıları üzerine tartışmalar devam etmektedir. Özellikle aşağıda sıralanan konularda tartışmalar sürmektedir:

- Hibelerin raporlanması,
- Bağışların takibi,
- Fon muhasebesi uygulaması,
- Tarihi ve Kültürel Miras Varlıklarının raporlanması,
- Diğer sorunlar.

Aşağıdaki tarihi ve kültürel miras varlıklarının finansal raporlamasında ve varlıkların değerlerinin tespitinde güçlükler mevcuttur.

- Tarihi binalar ve anıtlar,
- Arkeolojik sahalar,
- Her türlü koruma alanları ve sanat eserleri
- Kütüphane koleksiyonları;
- Müzeler
- Diğer kültür varlıkları.

Aşağıdaki toplumsal varlıklarının finansal raporlamasında ve değerlerinin tespitinde güçlükler mevcuttur.

- Kırsal eğlence yerleri ve piknik / kamp alanları;
- Doğal kaynaklar;
- Sit alanları
- Milli parklar;
- Kentsel parklar ve spor alanları ve
- Yollar ve araziler.

IPSAS-17 Maddi Duran Varlıklar Standardı yukarıdaki sorunların çözülmesine kısmen yardımcı olmaktadır. Bu standart tarihi ve kültürel miras varlıklarını muhasebeleştirilen kuruluşların, bu varlıklar bakımından, aşağıdaki hususları açıklamasını istemektedir.

- Kullanılan ölçüm esası,
- Kullanılan amortisman yöntemi,
- Brüt defter değeri,
- Dönem sonunda birikmiş amortisman tutarı,
- Dönem başında ve sonundaki defter değerlerinin mutabakatı.
- Gerekli görülen diğer hususlar.

Diğer taraftan alınan vakıf varlıklarının aktifleştirilmesi, gider yazılması, sermaye hibe fonu ve sermaye fonu gibi modellerde sorunların çözümüne yardımcı olabilir.

Aktifleştirme modelinde duran varlıklar tarihi maliyetten amortisman düşülmesiyle net olarak bilançoda gösterilir. Varlığın kalıntı değeri dikkate alınarak varlığın beklenen faydalı ömrü boyunca amortisman ayrılır. Sonuçta sabit kıymetler, bilançoda görünür. Gelir ve Gider Tablosunda ise amortisman gider olarak gösterilir. Bu yöntem, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile uyumludur.

Vakıflarda Finansal Raporlama ve Hesap Verilebilirlik

Giderleştirme Modelinde yıl içinde alınan sabit kıymetler sermaye harcamaları olarak Gelir ve Gider Tablosunda gösterilmiştir. Sonuçta sermaye harcamaları Gelir ve Gider Tablosu görünür. Sabit kıymetler, bilançoda görünmez. Bu yöntem genellikle bağışçılar tarafından kullanılır.

Sermaye hibe fonu modelinde bağış yoluyla elde edilen sabit kıymetler satın alma yılında kısıtlı hibe fonlarından gider ve sermaye hibe fonuna aktarılır. Varlığın kalıntı değeri dikkate alınarak varlığın beklenen faydalı ömrü boyunca amortisman hesaplanan oranlarda sermaye hibe fonu ile amortismanı tâbi gösterilir. Sonuç: sabit kıymetler, bilançoda görünür. Amortisman ise fondan düşülür.

Sermaye fonu modelinde tüm duran varlık edinme yılında gelir fonlarından gider yazılır ve sermaye fonuna transfer edilir. Varlığın kalıntı değeri dikkate alınarak varlığın beklenen faydalı ömrü boyunca amortisman ayrılır.

Sonuçta sabit kıymetler, bilançoda görünür. Gelir fonları (sınırlı hibe fonları ve genel fonlar) satın alma yılında sermaye harcamaları ile tahsil edilir. Bilançonun alt bilançoda sabit kıymetlerin net defter değerine eşit Sermaye Fonu, gösterir.

7. Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşların Hesap Verilebilirlikleri

Türkiye’de STK’ların hesap verilebilirlik algılaması konusunda Eskişehir’de 2011 yılında 19-24 yaş arası 540 üniversite öğrencisi genç üzerinde Türkiye’deki STK’ların hesap verilebilirlikleri üzerine yaptığımız araştırmadan bazı sonuçları burada vermekte yarar görmüştür. Vakıflar üzerindeki toplumsal algı önemlidir. Eğer toplum vakıflara güvenirse bağış ve destek yapmaya devam edeceklerdir.

Katılımcıların %48’i kısmen Türkiye’deki STK’ları güvenilir bulurken %31’i güvenilir bulmamışlardır.

Türkiye’deki STK’ların güvenilirlik düzeyi hakkında ne düşünüyorsunuz?	Sayı	Yüzde
a. Tam güvenilir buluyorum	51	0,10
b. Kısmen güvenilir buluyorum	252	0,48
c. Güvenilir bulmuyorum	163	0,31
d. bir fikrim yok	64	0,12
Toplam	530	100

Katılımcıların %37’si STK kamuoyuna hesap verilebilirliğini kanıtlamış kısmen kanıtlamış derken %37’si kanıtlamamış demıştır.

Sizce STK kamuoyuna hesap verilebilirliğini kanıtlamış mıdır?	Sayı	Yüzde
a. Kanıtlamıştır	34	0,06
b. Kısmen kanıtlamıştır	193	0,37
c. Kanıtlamamıştır	196	0,37
d. Fikrim yok	105	0,20
Toplam	528	1,00

Prof. Dr. Necdet SAĞLAM

Katılımcıların %41'i STK'ların mali akışlarının hesap verilebilirliğinin kanıtlanması, güvenilir olması anlamına kısmen gelir derken %20'si bu fikre katılmazken, %24'ü bu fikri desteklemiştir.

Size göre STK'ların mali akışlarının hesap verilebilirliğinin kanıtlanması, güvenilir olması anlamına mı gelmektedir?	Sayı	Yüzde
a. Katılıyorum	128	0,24
b. Kısmen Katılıyorum	216	0,41
c. Katılmıyorum	106	0,20
d. Fikrim yok.	75	0,14
Toplam	525	100

Katılımcıların STK 'ların mensup oldukları devlete ve kendi üyelerine hesap verebilirlikleri nasıl olmalıdır sorusuna katılımcıların %64'ü Kuruluşun her adımı şeffaf bir şekilde izlenebilmeli ve sorgulanabilmeli demiştir. %36'sı ise yalnız hedef ve adımlar herkesçe sorgulanabilmeli, geri kalan yönetsel işlemler yetkili merciiler tarafından yürütülmeli demiştir.

STK 'ların mensup oldukları devlete ve kendi üyelerine hesap verebilirlikleri nasıl olmalıdır?	Sayı	Yüzde
a. Kuruluşun her adımı şeffaf bir şekilde izlenebilmeli ve sorgulanabilmelidir.	338	0,64
b. Yalnız hedef ve adımlar herkesçe sorgulanabilmeli, geri kalan yönetsel işlemler yetkili merciiler tarafından yürütülmelidir.	188	0,36
Toplam	526	100

Katılımcıların %49'u STK'larda çalışan yöneticilerin yolsuzluk yapma oranını yüksek, %25'i orta %8'i düşük görmüştür.

Sizce STK'larda çalışan yöneticiler yolsuzluk yapma oranını nasıl görüyorsunuz?	Sayı	Yüzde
a. düşük	41	0,08
b. orta	133	0,25
c. yüksek	264	0,49
d. bilmiyorum	56	0,10
cevap yok	46	0,09
Toplam	540	100

Katılımcıların STK'ların denetimini %52'i kısmen yeterli bulurken, %40'ı yetersiz ve %8'i yeterli bulmuştur.

STK'nın denetimlerini yeterli buluyor musunuz?	Sayı	Yüzde
a. yeterli	45	0,08
b. kısmen yeterli	275	0,52
c. Yetersiz	210	0,40
Toplam	530	100

Yukarıdaki araştırma Sivil Toplum Kuruluşlarında finansal raporlama ve hesap verilebilirlik algısının düşük olduğunu göstermiştir. Bir sivil toplum kuruluşu olan vakıfların hesap verilebilirliklerini geliştirmeleri ve finansal raporlarını kamuya açıklamalarının önemlidir. Vakıflarda hesap verilebilirlik artıkça kaynak ve bağış temini kolaylaşmaktadır.

8. Sonuç

Vakıfların iyi bir finansal raporlama düzenini kurarak, hesap verilebilirlik üzerinde durmaları gerekir. Hesap verilebilirliğin artması vakıflara güvenin artmasını sağlayacak ve bu vakıfların kaynak ve bağış bulmalarını kolaylaştıracaktır.

Kamunun vakıfların finansal raporlama düzenlerini geliştirmeye yönelik (fon muhasebesi, Tarihi ve Kültürel Miras Varlıklarının Finansal Raporlaması vb.) konularda düzenleme yapması ve teşvik etmesi gerekir.

Kaynaklar:

Avustralya Muhasebe Standartları Kurulu, ACT ACCOUNTING POLICY Heritage and Community Assets, FOR THE REPORTING PERIODS ENDING ON OR AFTER, 30 JUNE 2009

Blagescu, M., (2004). What Makes Global Organisations Accountable? Reassessing the Global Accountability Framework. Paper No. 101, One World Trust, London.

Bond (2006) A BOND Approach to Quality in Non-Governmental Organisations: Putting Beneficiaries First, BOND www.bond.org.uk/futures/standards/report.htm

Brock, K and Pettit, J (eds) (2007) Springs of Participation: Creating and Evolving Methods for Participatory Development, Practical Action.

Ebrahim, A. (2003) "Accountability in Practice: Mechanisms for NGOs." World Development, Vol. 31, No. 5, pp. 813–829.

Ebrahim, A. (2003). "Making Sense of Accountability: Conceptual Perspectives for Northern and Southern Nonprofits." Nonprofit Management and Leadership, Vol. 14, No. 2, Winter, pp. 191–212.

European Commission (2009), ECNL Study on Recent Public and Self-regulatory Initiatives Improving Transparency and Accountability of Non-profit Organisations in the European Union, pp.2-92

Jacobs, A. and Wilford, R. Putting new approaches to NGO accountability into action, http://www.nuigalway.ie/dern/documents/19_alex_jacobs_and_robby_wilford.pdf

Jonathan A. Fox and L. David Brown, (1998) The struggle for accountability: the World Bank, NGOs, and grassroots movements. Cambridge [England] : Cambridge University Press.

Jonathan P. Doh and Sushil Vachani, (2004) The Importance of Nongovernmental Organizations (NGOs) in Global Governance and Value Creation: An International Business Research Agenda, by Hildy Teegen, Journal of International Business Studies.

J. A. Fox and L. D. Brown (Eds.) (1998) The Struggle for Accountability: NGOs, Social Movements and the World Bank. Cambridge, MA: MIT Press; p. 267-302

Jane G. Covey , Accountability And Effectiveness Of Ngo Policy Alliances, IDR Reports Vol.11 No.8.

Lee, J. (2004), NGO Accountability: Rights and Responsibilities, CASIN Geneva, Switzerland October 19, pp.3-11.

Gary J., GO WAY TO GO Political Accountability of Non-government Organizations in a Democratic Society, IPA Backgrounder, November 2000, Vol. 12/3.

Saglam N., (2004) Non-government Organisations (NGOs) in the European Union and Turkey, The European Union and Mediterranean, The Mediterranean's European Challenge Volume V, University of Malta.

Saglam N., Aydın D., Başar M., (1999) Kar Amacı Gütmeyen Kuruluş Olarak Vakıflar, Mevcut Durumları, sorunları ve Çözüm Önerileri, Anadolu Üniversitesi Eskişehir Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi Yayın No:1999-1 Aktüel Ajans, Eskişehir.

Saglam N., (2006) Avrupa Birliğinde ve Türkiye'de Vakıflar, Sivil Toplum Dergisi Yıl: 4. Sayı: 15.

Saglam, N.,(2002)“Avrupa’da Vakıfların ve Gönüllü Kuruluşların Rolü ve Sağlanan Teşvikler”, Vakıf ve Kültür Dergisi, İstanbul.Aydın D., Büker S., Sağlam N., Vakıflar Muhasebesi ve Yönetimi, Eskişehir 1998

Saglam N. Timur M. N., A RESEARCH ON THE ACCOUNTABILITY OF NGOs IN ESKISEHIR, TURKEY, 13th BIENNIAL CIGAR CONFERENCE GHENT 2011, Bridging public sector and non-profit sector accounting.

Saglam N. Tekdüzen Hesap Planı Uygulama Rehberi, 2013 muhasebetr.com

Sivil Toplum Kuruluşları için Teknik Destek- TACSOTürkiye Ofisi, SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI İÇİN İYİ YÖNETİŞİM VE ÖZ DÜZENLEME MODELLERİ, Sivil Toplumda Hesap Verebilirlik, Şeffaflık ve Kalite Yönetimi Modelleri Araştırma Raporu, 2013.

Yeni Zelanda, Hazinesi, the Treasury Accounting Policy Team, Valuation Guidance for Cultural and Heritage Assets, November 2002.